

REVISTA ECONOMICĂ

ORGAN FINANCIAR-ECONOMIC

Proprietatea și organul oficial al Asoc. instit. financiare românești din Ardeal, Banat, Crișana și Maramurăș „SOLIDARITATEA” Sibiu.

Inscris sub Nr. 22/1938 la Tribunalul Sibiu.

Apare odată pe săptămână.

Redacția și administrația: Sibiu, Strada Visarion Roman Nr. 1-3.

Abonamentul pe an: în țară: pentru autorități, bănci, cooperative și întreprinderi Lei 1500—; pt. particulari Lei 800—; pentru funcționarii publici și particulari Lei 500—. În străinătate Lei 2000—. Taxa pentru inserțiuni: de fiecare cm. Lei 20—

Fondator: **Dr. CORNEL DIACONOVICH.**

Redactor responsabil: **Dr. Mihai Veliclu**

S u m a r u l :

* * Colaborarea economică. — *Mercator*: Basil Zaharoff. — *M.*: Ungaria latifundiară. — *Dr. V. M. Ioachim*: Inregistrarea pierderilor de pe urma războiului cu privire la legea din 13 Decembrie 1944. — *Bursa*: Date statistice privitoare la luna Septembrie. Da putea rezista bursa noului regim fiscal? Transmisivitatea acțiunilor prin bursă. Modificarea orarului pentru ședințele de bursă.

Colaborare economică.

Conform tradiției, noul ministru de finanțe d-l g-ral Potopescu a făcut nu de mult o vizită de rigoare la Banca noastră de emisiune. Contactul personal între factorii destinelor economice ale țării nu e numai un act de curtoazie ci chiar o necesitate, mai cu seamă între împrejurările extrem de delicate pe cari ne-o înfășoșează actuala situație a țării.

Soarta a vrut ca concomitent cu schimbările dela finanțe să se schimbe conducerea și la Banca Națională ajungând în fruntea acestei instituții unul dintre cei mai desăvârșiți economiști ai țării, în persoana noului guvernator d-l Ion I. Lapedatu. Contactul personal cu domnia sa va lămuri de bună seamă o serie de probleme cari ating chiar bazele așezării noastre economice.

Condițiile armistiului impun o revizuire a forțelor contributive ale țării în scopul de a găsi mijloacele cele mai potrivite pentru prestațiunile financiare

ale întregii națiuni, fără ca să se vademe rădăcinile din cari curge seva sa de vieață. Insași existența statului cere imperios o prudentă cumpănire în această privință.

Din comentarele care s'au făcut în nex cu această vizită, rezultă că și acum, ea și în trecut, Banca Națională va da guvernului tot sprijinul pentru a putea face față obligațiunilor financiare din Convenția de armistițiu. Pentru redresarea sa, țara are nevoie de mijloace economice cari necesită o întrebuițare pe scară largă a creditului. Izvorul principal de credit a fost și a rămas Banca Națională.

O sarcină grea reprezintă problema monetară din Transilvania de Nord care în urma eliberării de sub despotismul maghiar, va intra iarăși în circuitul economic al țării întregite.

Din declarațiunile d-lui guvernator și a d-lui ministru rezultă că mărginindu-ne deocamdată chiar numai la chestiunile amintite, trebuie cele mai mari eforturi ale guvernului și Băncii Naționale pentru a putea ajunge în posesiunea mijloacelor financiare necesare. În consecință se proiectează o sporire a circulației fiduciare, o revizuire a cheltuielilor bugetare și introducerea economiilor celor mai intensive în toate sectoarele vieții particulare și publice.

Ce privește resursele bugetare, se vizează noi prelevări asupra câștigurilor

din capitaluri și un nou apel la disponibilitățile pieții.

Din declarațiile celor doi financieri rezultă mai departe că jertfele noastre teritoriale, de sânge și materiale, se prelungește și pentru viitor, și probabil vor trece și asupra generațiilor viitoare. Însă toate aceste jertfe nu vor fi fost zădarnice, dacă prin ele vom putea salva ființa națiunii noastre și existența statului nostru, aceste două mari comori pentru cari am consimțit la cedarea unei părți a patrimoniului nostru teritorial. Fie, ca colaborarea dintre guvern și Banca Națională să dea roadele așteptate.

Basil Zaharoff.

În galeria finanțierilor de genul Zaharoff ocupă un loc tot atât de interesant ca și Rockefeller cu toate că poate nu era așa de bogat ca acesta din urmă. Lumea l-a dat porecla de „regele tunurilor” deoarece se specializase în furnituri de armament. Unii îl numesc „europeanul misterios”, alții „eliberatorul Greciei”, alții „spiritul cel rău al lui Lloyd George”, iar alții „dumnezeul norilor de foc” etc. Mai mult sau mai puțin, Vasile Zaharoff a meritat toate aceste porecle.

Peripețiile prin cari a trecut, sunt foarte variate. Cu zece ani era sfârșit de ocazie; cu cincisprezece ani era „picolo” la o cafenea; la douăzeci de ani escroc urmărit de toate polițiile dintre Constantinopol și Londra; apoi deștinut, contrabandist de arme, trubadurul unei ducese spaniole și la urmă multimilionar și baron englez. Se spunea că la epoca sa era cel mai bogat om din Europa. În politică făcea propagandă de război, avea sub comandă sa un consorțiu întreg de bănci între cari și banca de ruletă din Monte Carlo.

S'a născut în Odesa în a. 1849 din părinți levantini: tatăl grec și mama Armeancă. Când era de zece ani tatăl său se mută în cartierul Pera din Constantinopol, cartierul tuturor necăpătușilor. Micul Vasile vagabonda prin oraș; ducea cufere, făcea pe ghidul, curierul, ba se apucase și de zarafte. Unui unchiu bogat îi plăcu băiatul deștept; îl luă la sine și pe urmă îl făcu companion. Afacerea prosperă trei ani, dar la împărșirea profitului erau totdeauna certuri. Tânărul Basil pune însă energie capăt acestor

stărt levantine, adâncindu-și mâinile până la coate în casa de bani a unchiului; apoi fugе... După câțiva timp tatăl că apare la Londra. Era cât p'aci să devină un negustor respectabil în Trafalgar Square, însă furta și răzbunarea unchiului îl urmăreau și Basil face cunoștință cu procurorul englez. Este arestat și cauza ajunge la judecată, pare însă a fi foarte complicată, mai cu seamă că Basil neagă totul și vrea să dovedească că el a înstrăinat din casa de bani a unchiului numai sumele cari îi competeau în calitate de companion. Reușește să scape teafăr din această urâtă încercătură, însă creditul s'a dus pe copecă. Nimeni nu mai stă de vorbă cu el din foștii prieteni de afaceri. Da să zică prima încercare pe piața londoneză nu a reușit; poate că va reuși a doua-oră.

Între timp se mută la Atena. Aceasta era în anul 1879, adică la etatea de douăzeci și opt de ani. Acuma devenise un negustor abil, avea o statură înaltă cu plete blonde și maniere de lume mare. Cercetează cafenelele cari în Orient talocuesc burso, și așteaptă să-l pice vreoa „afacere” — tocmai ca pe vremea când vagabonda ea mic copil prin docurile Constantinopolului.

Într'o bună zi sosește în sfârșit momentul mult așteptat. Norocul îl aduce lui Zaharoff o afacere mare de tot. Firma engleză Nordenfeldt, fabrică de arme, caută un reprezentant pentru întreg Balcanul. Leasă de 300 Mărci lunar plus procente. O protecțiune înaltă pe care a știut să și-o câștige, îl procură postul. Nimeni nu se gândea atunci că tânărul grec va monopoliza într'o bună zi toată branșa a cărei mic agent devenise chiar acum.

Era anul războiului ruso-turcesc și Grecia proclama „neutralitatea înarmată”. Armele le livrează firma Nordenfeldt prin Zaharoff. E o afacere splendidă și totdeauna o manifestare de patriotism entuziast. Dar afacerile și patriotismul ajung câteodată în conflict. Întâmplător firma lui Zaharoff construiește un submarin; peste tot, primul submarin folosit. De această invenție se interesează guvernul turcesc. Deoarece întreg Balcanul este raionul lui Zaharoff, acesta cu tot patriotismul său de grec, trebuie să vândă guvernului din Constantinopol două submarine. În felul acesta se introduce și în cercurile importante din Constantinopol. Între timp Nordenfeldt fuzionează cu inginerul american Hiram Max'm, inventatorul mitralierei. Cu aceasta se lărgeste și cercul de activitate a lui Zaharoff. Acuma are ocazie să încheie livrări și mai importante. Grecia, Turcia și Sârbia comandă cantități mari din noua armă. Afacerile se întind în

Austria, Germania și Spania. În Madrid întâlnește Zaharoff femeea care are să dea un sens nou și o direcție nouă vieții sale.

Maria del Pilar Antonia, ducesă de Villafranca de los Caballeros, e soția unui „grande“ spaniol, vărul regelui. Este una din cele mai influente dame ale camarilei, și cea mai frumoasă dintre toate damele dela curte. Soțul ei, ducele, vegetează într'un sanator de boli mintale. Boala lui e incurabilă. Ducesa are trei copii; fiica s'a căsătorit mai târziu cu un prinț din casa de Bourbon, iar cei doi băieți au intrat în conșternul gigantic al regelui tunurilor. Din fragedă copilărie au găsit în Zaharoff un al doilea părinte iubitor. Părechea aceasta, Spaniola brunetă și Grecul bălan, de când s'au văzut prima dată în Madrid și până la moartea ducesei în anul 1926, s'au iubit cu un devotament pe care nu-l poate da nici oțetul stărilor civile nici sfintele taine. Ducesa, supusă etichetelor de curte spaniole, natural că nu putea să divorțeze. Însă nici ceremonialul, nici cleveștrile, nici chiar bârfele tuturor damelor de curte ale ambelor Castilii n'au fost în stare s'o facă să renunțe la legăturile ei cu Zaharoff.

Vertile le petreceau la moșta fermecătoare din Balincourt pe care regele Leopold al Belgiei o instalase la timpul său pentru soția sa morgantnică, baroneasa Vaughan. Aici s'au și căsătorit, zece luni după ce ducele de Villafranca a murit în casa de alienași. Mireasa era atunci de șaptezeci, iar mirele de șaptezecizeci ani. Fertilitatea casnică a durat numai un an și jumătate, când Lady Zaharoff într'o zi frumoasă de Mai își dădu sufletul celor eterne în fatmosul Monte Carlo. Acesta e și motivul pentru care Zaharoff, acum bătrân și dămbăgii, vrea să-și petreacă restul vieții în Monte Carlo și să fie îngropat pe Coasta de Azur.

Dar să nu uităm că pasiunea aceasta romantică a fost de un dublu folos material: în primul rând al cunoștinței lor, ducesa, prin legăturile ei, i-a procurat lui Zaharoff toate comenziile de arme ale Spaniei. Și încă pe patul de moarte i-a ajutat să facă o afacere de dimensiuni gigantice, căci Zaharoff în orele sale libere din Monte Carlo se ocupa cu ideea să cumpere banca de ruletă și să o reorganizeze. După câțiva ani apoi a vândut-o cu un câștig net de 300 milioane franci.

În a. 1897 casa Nordenfeldt pentru care activa Zaharoff, trece în posesiunea firmei de armamente Vickers. Natural că Zaharoff intră și el în combinație, și de aci încolo lucrează pentru Vickers. El e mai mult decât agentul cel mai

bun: el devine consilierul de competență în toate chestiunile firmei. Războiul cu Rusia, emulația de înarmare a flotei engleze contra celei germane, în sfârșit toate evenimentele mari ale istoriei mondiale au însemnat pentru Zaharoff tot atâtea afaceri ultradimensionale de comisioane. Un milion mai mult sau mai puțin, nu mai conta la aceste comisioane. Zaharoff cumpără tot mai multe acțiuni Vickers, așa, că peste câțiva ani devine un mare acționar cu autoritate.

Cu aceasta a intrat în clasa conducătorilor industriei internaționale. Cu toate că reprezintă interese englezești, principalul său loc de activitate este Parisul. Palatul său din elegantul bulevard „Hoche“ aproape de „Etoile“, „înima lumii“ era acum păzit zi și noapte de detectivi, așa devenise de celebru. La izbucnirea primului război mondial, Zaharoff e numit comandor al Legiunii de onoare, pentru serviciile sale extraordinare făcute potențivilor din Quai d'Orsay. De fapt aceste servicii au fost foarte importante căci Zaharoff a organizat toată producția de armament a „ententei“ și afară de aceasta prin propagandă sa a reușit să atrogă și Grecia pe partea „ententei“.

Înarmările fiind în strânsă legătură cu politica, Zaharoff în calitate de administrator delegat al firmei Vickers, ajunge în strânsă prietenie cu Lloyd-George, premierul englez.

Acumă către șaptezeci de ani, se află la apogeul carierei sale. În calitate de propagandist influent de război, sfetnic al primministrului englez, baronet, posesorul Marii cruci a Legiunii de onoare, Zaharoff poate fi privit ca unul dintre stăpânitorii lumii.

Primul căruia îi este neplăcută ascenzivitatea lui Zaharoff, este Georges Clémenceau. Francezul acesta, naționalist fanatic, nu se prea încrede în misteriosul venetic cosmopolit. În Camera franceză se lansează interpelațiuni care cer lămuriri asupra rolului pe care îl joacă Zaharoff în treburile statului. În Anglia acțiunea aceasta se continuă și în Casa Comunelor se cere ca primul ministru să renunțe imediat la legăturile sale cu Zaharoff. Dacă cercetăm azi protocoalele de ședință ale Casei Comunelor, ne prinde mirarea ce lupte a avut Lloyd George pentru prietenul său Sir Basil. El declară că, „Sir Basil Zaharoff e un baronet englez și cavalerul ordinului „Bath“. Curând după aceasta ministrul de finanțe francez al Cabinetului Briand, răspunde la toate interpelațiunile făcute de oamenii lui Clémenceau și de socialiști, declarând, că „Monsieur Zaharoff este cetățean francez și prin urmare toate discuțiile privind persoana sa sunt de prisos“. Cu

toate acestea Camera nu se poate liniști și Brand pune votul de încredere care i se dă și astfel învinge.

Lloyd George nu are astfel de noroc. Contrar opiniei publice engleze, el patronază și mai departe războiul Greciei cu Turcia în Asia Mică. Zaharoff s'a angajat — bazat pe protectoratul politic englez — să finanțeze această campanie din propriile sale mijloace. De astădată nu mai are noroc. Campania din Asia Mică se termină cu un mare dezastru pentru Grecia. În această singură speculațiune greșită Zaharoff pierde circa 250 mil. franci, adică aproape jumătate din averea sa. Lloyd George e răsturnat de conservatori.

Lui Zaharoff dezastrul acesta i-a tăiat pofta de a mai face politică. La o etate de aproape optzeci de ani, el începe o activitate de afaceri pe un teren care-i este de tot nou. El este o minune a veșniciei tinereții; el înființează bănci, societăți de navigațiune și întreprinderi petrolifere.

Într-o zi suveranul comerțului e invitat la dejun de un alt suveran — deși numai un principe de Monaco. La dejun, între un „beafsteak“ și un pahar de vin, se pune întrebarea, dacă nu s'ar putea scoate un câștig mai mare din banca de ruletă?!

Pentru ce nu — fu părerea lui Zaharoff. Familia Blanc, fondatorii băncii, sunt delăturați. Este ultima tură de forță a leului bătrân. El reorganizează Casino-ul din Monte Carlo și grație contuncturii de inflațiune, câștigul băncii se urcă la triplu față de anul precedent.

Dar în vîrstă omul evenimentele se succed după norme necunoscute, așa, că înainte de moarte nu se poate spune despre nimic că a fost fericit. Așa și cu Zaharoff. Destinul i-a dat avere, frumusețe, o vîrstă casnică fericită; însă într-o zi soarta sa moare, și cu ea dispore și sensul vieții sale. Peste noapte dispare seninătatea și vitalitatea juvenilă a octogenarului; nu mai are interes pentru nimic, și desgustat de vîrstă și dămbăjit e dus la plimbare de o infirmieră, pe aleele mai puțin cercetate ale parcului din Monte Carlo.

De atunci au mai trecut câțiva ani și azi e îngropat acolo unde a vrut el, lângă soția sa adorată pe malul Coastei de Azur.

MERCATOR.

Inregistrarea pierderilor

de pe urma războiului cu privire la legea din 13 Decembrie 1943.

Pierderile de pe urma războiului pentru întreprinderile economice — de care ne ocupăm în acest articol — au un caracter extraordinar și trebuie tratate și din punct de vedere contabil ca atare.

Ele pun probleme speciale atât din punct de vedere fiscal, cât și din punct de vedere social-economic.

Statul, prin legea din 3 Mai 1944, stabilește într-o oarecare măsură regimul sintaxelor de război, deci și al întreprinderilor sintaxate, fără însă ca să existe vreo obligație a Statului de a acorda despăgubiri pentru daunele de război, așa dar riscul este al fiecărui, iar legea specială pentru unele scutiri și reduceri de impozite directe pentru izvoarele de venituri afectate de război din 1 Aprilie 1944, prevede exonerări sau scăderi de impozite pentru cei sintaxați în măsura în care s'a redus venitul impozabil ca urmare a pagubelor suferite.

Se precizează că „pierderile provocate întreprinderilor comerciale și industriale, prin distrugerea sau avarierea mărfurilor, se consideră pierderi de exploatare“.

Această lege nu precizează ce se întâmplă cu pagubele de pe urma distrugerii de investiții, — după unele organe fiscale ar fi pierderi de capital supuse la un alt regim.

Not credem însă că și aceasta — în măsura în care n'au fost amortizate — și în măsura în care au fost distruse, urmează a fi scăzute ca pierderi într'un an sau în mai mulți, după cazuri.

Deși Statul nu și-a luat până acum nicio obligație de despăgubire — totuși nu se știe dacă după terminarea războiului — nu se va pune această chestiune.

De aceea și din acest punct de vedere — o înregistrare de evidență a pagubelor ce se va stabili pe baza fișei de sintaxat — este necesară, fără ca să se dea acestei înregistrări caracterul unor drepturi la despăgubiri — care pentru moment nu există, exceptând întreprinderile petrolifere, pentru care s'a întocmit legea Nr. 818 din 13 Decembrie 1943.

Această lege se referă numai la distrugeri de investiții, care urmează să fie refăcute — nu la distrugeri de produse, care urmează regimul comun.

Inregistrarea drepturilor la despăgubiri în baza legii din 13 Decembrie 1943 s'a făcut astfel:

La Steaua Română.

Sub forma unui Activ și Pasiv de Evidență s. a.

La activ: „Despăgubiri de primit pentru paguba de războtu prevăzute în D. L. Nr. 3194/1943 și stabilite de Comisia Tehnică „specială“.

La Pasiv: „Evidența despăgubirilor“...

La Astra Română nu găsim în Bilanț vreo înregistrare pentru despăgubirile ce i se cuvine; însă sunt trecute în contul de Profit și Pierdere la cheltuieli de refacere pierderile la materiale și produse, precum și o rezervă de Lei 880 milioane pentru riscuri speciale de războtu. Investițiile complet refăcute au fost trecute la Activ.

La Creditul Minier.

La Activ (propriu zis): „Statul Român cont despăgubiri pentru avarii suferite în urma bombardamentelor aeriene“ (val. de cost a avariilor).

La Pasiv: „Fond de amortizare (cota parte pentru avariile suferite“, suma ce s'a scos dela Fondul de amortizare și s'a trecut sub un post separat.

Prima societate nu a trecut despăgubirile la un Activ propriu zis, pentru că la 31 Decembrie nu se știa în ce măsură se vor putea obține despăgubirile, din care abia în iulie 1944 a început să se achite parțial.

La încasare, se va inversa înregistrarea de evidență pentru suma încasată și se va credita un cont:

„Fond pentru acoperirea pierderilor de pe urma bombardamentului și pentru refacere conform legii din 31 Decembrie 1943“.

Acest Fond, conform art. 13 din sus zisa lege, nu este impozabil apărând de altfel în Pasivul Bilanțului, și servind pentru acoperirea cheltuielilor de refacere, refacere pentru care legea nu prevede niciun termen fatal, scutind de orice taxe și impozite, sumele primite din fondul înființat prin aceeași lege.

Pentru a se ține evidența cheltuielilor de refacere — care se vor întinde probabil pe o perioadă de timp mai lungă, este bine să se țină acest cont ca un cont de Activ — în loc să se scadă din „Fondul de refacere“, — care va rămâne neschimbat în Pasiv până la epuizare, — sau dacă se lucrează cu „Fondul de refacere“ se va menționa în Bilanț valoarea inițială și cheltuielile acumulate, scăzute din Fond.

Prima metodă este mai rațională, pentru că aceste cheltuieli reprezintă în general investiții, care au locul celor vechi și care s'ar putea chiar trece la un cont „Investiții refăcute pe baza legii din 13 Decembrie 1943“; asemenea investiții nu

se vor mai bucura de amortizările fiscale pentru refacerile corespunzătoare despăgubirilor primite, cu toate că textul legii ar putea da loc și la alte interpretări.

Cum rămâne cu investițiile cele vechi, care au suferit de pe urma bombardamentelor?

Dacă este vorba de investiții individualizate, care au fost complet distruse și deci nu mai există, acestea urmează să fie scoase din Activ prin Fondul de Amortizare pentru partea amortizată și pentru rest printr'un cont: „Investiții distruse de pe urma bombardamentelor partea neamortizată“, care eventual va fi creditat cu valoarea materialului vechi utilizabil.

Dacă despăgubirea primită nu acoperă integral costul refacerii în starea în care se afla investiția, în momentul distrugerii, atunci contul de mai sus se închide în total sau în parte prin Profit și Pierdere, — constituind o pagubă nerecuperată.

Dacă însă despăgubirea acoperă în întregime refacerea obiectului, în starea în care se afla în momentul distrugerii, — ceea ce numai cu multă aproximație se poate stabili — atunci partea neamortizată nu mai poate fi trecut la Profit și Pierdere, ci se scade din despăgubirea primită, respectiv din „Fondul de refacere conform legii din 13 Decembrie 1943“, — diferența între suma corespunzătoare părții neamortizate și suma acordată drept despăgubire pentru refacere, în starea în care se afla obiectul, având caracterul unei reevaluări, — datorită în cea mai mare parte deprecierii monetare.

De aceea, probabil în art. 13 al. legii din 13 Decembrie 1943 s'a prevăzut dispoziția, după care: „sporurile de Capital, derivând din reevaluarea instalațiilor distruse sau avariate de pe urma războtului sunt scutite de orice taxe sau impozite către Stat, județ sau comună“.

Din cauza textului neclar, organele Ministerului de Finanțe n'au putut da lămuriri asupra aplicabilității acestei dispoziții, — care — văzută prin prisma de mai sus — își are un rost, dacă presupunem că legiuitorul s'a gândit la instalații distruse și refăcute.

Într'adevăr — după terminarea refacerii — „investițiile refăcute“ vor avea o valoare mult mai mare decât aceea, cu care figurau în scripte; această diferență datorită în cea mai mare parte — deprecierii monetare — în loc să rămână la Pasiv în contul „Fond de refacere“ — care fiind utilizat nu-și mai are rostul — se poate trece la un cont: „Fond din plus valoarea investițiilor distruse — refăcute“, — fond care ar putea servi apoi la sporirea capitalului, spor, care, după

sus zisa lege nu este taxabil sub nicio formă și trebuie socotit la complimentar, fiind o plus-valoare efectivă, nu numai estimată.

S-ar putea extinde această dispoziție chiar fără sportre de capital social, socotind și reevaluarea ca spor de capital, — conform legii timbrului (art. 15 par. 7).

Menționăm că contul: „Investiții refăcute pe baza legii din 13 Decembrie 1943” nu va cuprinde numai posturi, în întregime fără drept de amortizare fiscală, pentru că la constatarea pagubelor și stabilirea despăgubirilor s'au estimat obiectele în stare, în care se aflau — deci s'a ținut seamă de uzaj și nu s'au dat despăgubiri — cum era și firesc — pentru valoarea integrală a unui obiect nou.

Prin urmare, ceea ce s'a cheltuit în plus cu o instalație nouă — peste suma primită ca despăgubire — urmează a fi amortizat cel puțin conform legii fiscale.

Acolo, unde se aplică dispoziția din legea Contribuțiilor Directe ținându-se fișe individuale pentru investiții, — această discriminare nu este greu de făcut.

Acolo, unde nu s'au introdus încă asemenea fișe și unde nu e vorba de instalații noi complete, ci de părți de instalații, mașini, piese înlocuite, reparate, etc., — va rămâne să se amortizeze ceea ce depășește Fondul de refacere, — după ce s'a scăzut și soldul contului „Investiții distruse de pe urma bombardamentului, — partea neamortizată”.

Pentru investițiile distruse la celelalte întreprinderi — în afară de Conturile de Evidență — după valoarea ce se va stabili prin fișa definitivă de sinistral pentru eventuale despăgubiri, — se vor face înregistrările obișnuite prin Fond de amortizare pentru partea amortizată și Profit și Pierdere pentru partea neamortizată sau — dacă pierderea este prea importantă și urmează a fi egalată pe mai mulți ani, se va debita un cont de Activ, care nu va fi cont de Avere precum: *Pagube de pe urma războiului*, sau dacă sunt rezerve fie speciale, fie chiar statutare — se poate debita Conturile de rezerve.

De altfel, aceasta este soluția la care s'a oprit legiuitorul din punct de vedere fiscal când a fost vorba de pierderile din teritoriile evacuate în 1940, dispunând la art. 111 din legea contribuțiilor directe următoarele:

„Pierderile efective și certe de mărfuri și investiții mobiliare, provocate de evacuările respective de teritorii și înregistrate ca atare... vor putea fi amortizate în proporția prevăzută

de aliniatul următor din beneficiul imposibil... timp de 5 ani, părțile respective din beneficiu fiind scutite de impozitul comercial”.

„Poate fi amortizată pe această cale numai 25% din diferența între valoarea pierderilor respective și totalul fondurilor de rezervă ale întreprinderii, inclusiv fondurile de amortizare corespunzătoare investițiilor pierdute din cauza evacuării și numai în măsura, în care nu au fost amortizate pe altă cale”.

Credem că această dispoziție atât de restrictivă, care în fapt nu permite — decât într-o măsură redusă — scăderea unor asemenea pierderi nu va fi aplicată și la daunele de pe urma bombardamentelor aeriene și în general a acțiunilor de război, având în vedere spiritul de care s'a călăuzit legiuitorul în legea pentru ajutorarea sinistralilor din 3 Mai 1944, — și legea de degrevări de impozite pentru întreprinderile sinistrate din 1 Aprilie 1944, *aceste daune urmând a fi scăzute din beneficiu fie într'un singur Bilanș sau în mai mulți ani.*

Dr. D. M. IOACHIM.

(Din „Revista Gen. pt. Comerț și Contabilitate”).

Ungaria latifundiară.

Unul dintre trucerile magnașilor maghiari de a deturna atenția poporului maghiar de la sistemul de exploatare la care era supus de ei, a fost chestiunea naționalităților. Întreaga publicistică și propagandă internă și externă a fost pusă — cu mari sacrificii pecuniare — în serviciul „ideii de stat” maghiare. Conform acestei „idei”, pe pământul sfânt al coroanei Sfântului Ștefan nu avea drept de existență decât poporul maghiar. Toate celelalte națiuni erau „infiltrări” care trebuiau cu orice preț — pe calea maghiarizării forțate — absorbite. Un întreg sistem de administrație și învățământ, trebuia să producă într'un restimp bine dat de statisticienii maghiari, o populație maghiară de 50 milioane care pe veci să nu mai poată fi eliminată dintre grănițele Carpaților.

Pentru ca să adoarmă atenția proletariatului agricol maghiar, i se înfățișau fel de fel de primejdii economice, sociale și naționale, care amenințau sacrosanctul și blăstatul popor maghiar din partea naționalităților și în special al Românilor. Numai ei — magnașii — să poată consuma în liniște averile țării.

Cum este situația de fapt a acestor imbutași față de poporul agricol care flămânzește, se poate vedea din lista de mai jos a latifun-

diarilor, prinți, grofi, baroni, etc., carti de fapt stăpânești și exploatează în modul cel mai nerușinat fără ungurească :

Iată-i pe rând cu numele, titlul și averea lor :

Prinții și conți Eszterházy 314.065 jugăre ; prinții și conți Festetics, 117.300 jugăre ; conți Széchenyi, 117.247 jugăre ; conți Károlyi, 111.486 ; conți Zichy, 75.113 jugăre ; palatul Pallavicini, 58.113 jugăre ; contele Wenckheim, 55.132 jugăre ; conți Batthyány, 51.063 jugăre ; conți Andrásy, 45.212 jugăre ; succesorii arhid. Friedrich, 42.648 jugăre ; prințul Filip de Coburg, 41.148 jugăre ; conți Erdödy, 36.433 jugăre ; contele Hunyady, 29.706 jugăre ; conți Desseffy, 27.676 jugăre ; contele Semsey, 25.840 jugăre ; contele Draskovitch, 25.322 jugăre ; conți Anktolch-Beșan, 25.022 jugăre ; baronii Inkey, 23.737 jugăre ; contele Nemes, 23.196 jugăre ; baronii Solymosy, 21.410 jugăre ; conți Nádasdy, 20.638 jugăre ; conți Majláth, 18.673 jugăre ; conți Sennyey, 18.817 jugăre ; conți Simssich, 18.439 jugăre ; Baronul Harkányi, 17.785 jugăre ; prințul de Montenuovo, 17.181 jugăre ; baronul Pronay, 17.836 jugăre ; conți Teleky, 17.002 jugăre ; principesa Baucompagni, (Roma) 17.966 jugăre ; prințul Metternich, 16.774 jugăre ; familia Mándy, 16.864 jugăre ; conți Tizza, 15.737 jugăre ; Markgraful Pappenheim, 15.017 jugăre ; conți Degenfeld, 15.851 jugăre ; familia Sváb, 15.417 jugăre ; baronii Biederman, 15.058 jugăre ; arhid. bavarez Friedrich, 1.333 jugăre ; conți și baronii Vay, 1.887 jugăre ; contele Wimpfen, 13.287 jugăre ; conți Csirák, 13.885 jugăre ; baronul Woldbott, 12.919 jugăre ; conți Szapáry, 12.256 jugăre ; Eugen Dreher, 12.745 jugăre ; d-na Foul Springer (Paris), 12.055 jugăre ; prinții și conți Lonyay, 12.629 jugăre ; contele Hadik, 10.508 jugăre ; conți Benyovszki, 10.866 jugăre ; contele Berchtold, 10.332 jugăre ; contele Apponyi, 9.965 jugăre ; familia Bárczy, 9.825 jugăre ; conți Khuen-Hederváry, 9.414 jugăre ; baronii Déchey, 9.318 jugăre ; familia Besseredy, 8.579 jugăre ; baronii Flath, 8.814 jugăre ; baronii Radvansky, 8.718 jugăre ; baronii Wetes, 8.103 jugăre ; contele Bethlen, 7.441 jugăre ; Garove, 7.431 jugăre ; conți Palfy, 7.094 jugăre ; baronul Rubido Zichy, 7.470 jugăre ; baronul Tomyal-Schossberger 7.747 jugăre ; contele Forgach, 6.207 jugăre ; familia Jeszenszky, 6.776 jugăre ; familia Purgly, 6.316 jugăre ; contele Sigray, 6.288 jugăre ; Niv. și And. Somssich, 6.295 jugăre ; familia Graefl, 5.796 jugăre ; familia Hartstein, 5.584 jugăre ; familia Jarmy, 5.324 jugăre ; baronul Kolmer, 5.145 jugăre ; baronul Orezy, 5.774 jugăre ; baronul Schossberger, 5.464 jugăre ; Iosif Revtzky, 5.335 jugăre ; contele Serény, 5.113 ju-

găre ; contele Szirmoy, 5.830 jugăre ; baron Urban, 5.062 jugăre ; contele Zelensky, 5.127 jugăre ; contele Bolza, 4.496 jugăre ; contele Csekonics și frații, 4.551 jugăre ; familia Fay 4.896 jugăre ; contele Hoyos, 4.976 jugăre ; contele Keglevich, 4.828 jugăre ; baronul Korfeld, 4.224 jugăre ; contele Pongrácz, 4.398 jugăre ; baroneasa Schwaben-Dornets, 4.236 jugăre ; baron Buttler, 3.407 jugăre ; contele Edelsheim-Gyula, 3.956 jugăre ; contele Niezky, 3.334 jugăre ; baron Piret Bihain, 3.709 jugăre ; contele Radoy, 3.766 jugăre ; contele Bánffy, 2.958 jugăre ; contele Csáky, 2.298 jugăre ; contele Welsersheim, 2.535 jugăre ; baron Ivánka, 2.392 jugăre ; prințul de Lichtenstein 2.360 jugăre ; contele Sztáray, 2.571 jugăre ; contele Waldeck, 2.689 jugăre ; baron Uray, 2.939 jugăre ; contesa Zoy, 2.579 jugăre ; prințul Windischgrätz, 2.844 jugăre ; baron Nyary, 1.551 jugăre ; contele Zamolsky, 1.323 jugăre ; contesa Worastlaczky, 1.207 jugăre.

Aceștia sunt deci adevărații despozi ai poporului maghiar, carti cu grandomania și viclesugul lor au dus fără la ruină.

Vremurile moderne nu mai îngăduie aglomerări de moși așa de enorme în mâna câtorva persoane și credem că o justă improprietărire a țărănului maghiar va face să dispară în curând și această ultimă insulă feudală de pe harta Europei.

M.

Bursa.

Date statistice privitoare la luna Septembrie.

Totalul operațiunilor încheiate la bursă pe luna Septembrie însumează cifra de 3 miliarde 103 milioane, din care 96% reprezintă valoarea a 1.180.399 acțiuni negociate și numai 4%, respectiv 103 milioane reprezintă valoarea hârtiilor cu dobândă fixă negociate.

Din totalul titlurilor negociate, 46% revine compartimentului petrolifer ; 18% compartimentului transporturilor ; 16% cel al minierelor etc. Un joc susținut a avut în tot cursul lunii, acțiunea Mica (184.987 bucăți negociate) ; Credit Miner (123.800 bucăți negociate) ; Letea (105.824 bucăți) ; Banca Românească (36.615 bucăți) etc.

Va putea rezista bursa noului regim fiscal ?

Destigur, Bursa este departe de a fi un așezământ ideal, dar nicio economie națională, — în afară de locurile unde s'a renunțat în mod

jășiș la încadrarea capitalurilor particulare în angrenajul procesului de producție, — nu s'a putut lipsi până acum de acest regulator al pieței financiare. Aceste considerațiuni se referă la situația actuală a târgului nostru de capitaluri lichide.

Când, după încheierea armistițiului, Bursa de acțiuni din București a inaugurat o tendință pronunțată de haussă, două elemente psihologice au influențat această mișcare: 1. Credința într-o normalizare a stărilor generale ale țării, și 2. Tendința instinctivă de adaptarea cursurilor la un nivel mai apropiat indicelui general al prețurilor. Este, fără îndoială, foarte greu de spus care limită de curs oglindește o justă apreciere a unei acțiuni. Dar privit în ansamblu, fenomenul urcării acțiunilor a atras multe capitaluri dela o tezaurizare sterilă, într'un circuit economic viu, iar tranzacțiile burselor oficiale au alimentat într-o măsură destul de importantă veniturile Statului prin taxele percepute, prin timbrele aplicate, prin creșterea simțitoare a câștigurilor impozabile ale agenților de schimb, etc.

Iată, însă, că la doi pași de Bursa oficială de efecte și acțiuni se schimbă sub cerul liber — par'că ar fi filosofia din Atena antică, — toți acei cari, în totalitatea lor, formează și practică fatmoasa „bursă neagră“, în văzul autorităților și nestingheriți de ele. Această „bursă neagră“, realizând la valute salturi enorme în sus sau în jos, după singurul criteriu al bunului plac, devine astfel un valorimetru resimțit al nivelului general al prețurilor și se bucură, pe lângă privilegiul exterritorialității, și de o imunitate fiscală deplină. Nu este deci surprinzător dacă „jucătorii“ Burselor oficiale se plimbă uneori de caracterul legalist al acestei instituțiuni, pentru a se încolona în „bursa neagră“, înfinit mai promptă, mai expeditivă și mai „discretă“.

Constatările acestea ne par cu atât mai necesare și actuale, cu cât noile impozite, înființate asupra beneficiilor din vânzarea acțiunilor, împreună cu aplicarea cotel de 5 la sută asupra transmisiunilor de acțiuni, se vor solda pentru Stat în mod practic, cu un rezultat pur negativ.

În afară, însă, de consecințele cu totul iluzorii pe cari s'ar putea ca aceste taxe să le aibe pentru buget, se lovește într'un cerc destul de vast de cetățeni cari, — de sigur, nu în mod altruist, dar nu mai puțin în mod efectiv, — au canalizat economiile lor mai mult sau mai puțin importante către marile artere ale economiei naționale, reprezentate prin societățile anonime și acțiunile lor.

Dacă Bursa legală va fi atinsă în baza ei de existență, printr-o fiscalitate mecanică și nu

organică, va fi în schimb un beneficiar al acestei stări de fapt, un adevărat tertius gaudens. Căci precum cu 18 ani în urmă, ministerul finanțelor împlins de curente demagogice, a sporit taxele de consumație asupra spiritului industrial peste plafonul extrem, creștând prin aceasta, în mod involuntar, scandaloasa sursă de îmbogățire a „spiritului negru“, tot astfel capitalurile, descumbrate și gonite dela Bursa oficială, se vor îndrepta spre „bursa neagră“, care va cunoaște stările mari și fertile. E însă problema cum vor fi apărate în cazul acesta interesele Ministeriei, și cum vor fi împlinite deprecierile speculative ale monetei naționale.

Afară de acestea, s'ar putea să asistăm la distrugerea unei instituțiuni tradiționale de interes general.

(Curierul).

Ec.

Transmisiunea acțiunilor prin bursă.

În legătură cu aplicarea impozitului special pe câștigurile dobândite din vânzarea acțiunilor societăților pe acțiuni potrivit decretului lege apărut în „Monitorul Oficial“ Nr. 238 din 14 Octombrie 1944, se atrage atențiunea deținătorilor ce vor să vândă acțiuni prin Bursă că, odată cu ordinul de vânzare remis agentului oficial al Bursei, trebuie să facă dovada proprietății titlurilor respective.

Dreptul de proprietate îl constituie borderoul de transmisiune emis de agentul oficial sau în lipsa acestuia, un alt act public sau act privat cu dată certă.

Modificarea orarului pentru ședințele de bursă. (Reglementarea strigărilor în corbelul Bursei). Comitetul Bursei de efecte, acțiuni și schimb din București, ținând seamă de insuficiența actualului orar de bursă, în cuprinsul cărui nu se pot scurge toate ordinele de negociere, a hotărât ca dela 1 Octombrie a. c. orarul acesta să fie dela 10—11.

În același timp, Comitetul a mai aprobat ca dela aceeași dată să se introducă în strigările din corbelul Bursei o reglementare a acestora, în sensul unei compartimentări a titlurilor negociabile, ținând seamă de următorul orar:

Acțiunile petrolifere să se negocieze între orele 10—10,20—; acțiunile industriale, inclusiv cele de transport, chimicale și alimentare, între orele 10,20—10,35; acțiunile bancare între orele 10,35—10,45; împrumuturile Statului și în genere titlurile cu dobândă fixă, între orele 10,45—11.